

FALKENBERGS KOMMUN
Socialförvaltningen
Biståndsenheten

Riktlinjer för bedömning av rätten till insatser enligt lagen om stöd och service (1993:387) till vissa funktions- hindrade

Innehållsförteckning

Inledning och syfte	3
Allmänna kriterier för rätt till insatser	4
Personkrets	5
Riktlinjer personlig assistans	7
Riktlinjer för ledsagarservice	10
Riktlinjer för kontaktperson	12
Riktlinjer för avlösarservice	14
Riktlinjer för korttidsvistelse	15
Riktlinjer för korttidstillsyn	17
Riktlinjer för bostad med särskild service för barn och ungdom eller familjehem	18
Riktlinjer för bostad för vuxna m m	20
Riktlinjer för daglig verksamhet	22

Inledning och syfte

Inledning

Socialnämnden ansvarar för insatser till äldre och funktionshindrade i Falkenbergs kommun. Dessa riktlinjer anger tillämpning för bedömning och beslut av rätten till insatser enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att ge en likartad service och omvårdnad till alla som är i behov av och efterfrågar insats i lagen. Den enskildes individuella omständigheter och livssituation är dock styrande vilket innebär att den enskilde kan beviljas mer eller mindre insatser eller i en annan form än vad riktlinjerna anger.

Allmänna kriterier för rätt till insatser

Begäran om insats

Utredning och bedömning av rätt till insats enligt lagen (1993:387) om stöd och service kan göras endast om den enskilde eller legal ställföreträdare begär sådan insats.

För personer under 15 år samt personer som uppenbart saknar förmåga att själv ta ställning i frågan kan vårdnadshavare, god man, förmyndare eller förvaltare begära insats.

Vid gemensam vårdnad om barn under 15 år samt för ungdomar mellan 15-18 år som saknar förmåga att själv ta ställning måste båda föräldrarna ge sitt samtycke till att insats begärs.

Begäran om förhandsbesked

Av 16 § 2 stycket LSS följer att en person som tänker bosätta sig i Falkenbergs kommun har rätt att få sin begäran om insatser prövad enligt samma kriterier som en inom kommunen bosatt person. Detta innebär ingen rätt till förtur eller liknande. Den enskildes avsikt att flytta till kommunen ska vara klar och bestämd vilket inte anses vara fallet om man vänder sig till flera kommuner samtidigt för att få ett förhandsbesked om vilka insatser som kan erbjudas i respektive kommun.

I ett förhandsbesked ska personen lämnas besked om

- vilken rätt till insatser personen har vid inflyttning till kommunen
- tidpunkten då sådana insatser kan erbjudas

Ett förhandsbesked är gällande sex månader från den dag då insatserna blir tillgängliga för den enskilde.

Rätt till insats

Rätt till insatser enligt 9 § LSS förutsätter att

- personen är bosatt i kommunen enligt samma regler som gäller för folkbokföring. För utländsk medborgare krävs permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd för folkbokföring.
- personen omfattas av personkretsen enligt 1 § LSS
- personen har behov av insatsen i sin livsföring för att vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor
- behovet inte är tillgodosett på annat sätt

För personer som omfattas av lagens personkrets och som tillfälligt vistas i kommunen föreligger enligt 16 § 3 stycket en skyldighet att ställa resurser till förfogande vid akuta situationer. Som tillfällig vistelse räknas såväl en tillfällig genomresa som några månaders boende i en sommarbostad. Behovet av insats ska uppkomma under vistelsen och avse tillfälliga stödinsatser som den enskilde behöver omedelbart.

16 a § Vistelsekommunens skyldighet att bistå bosättningskommunen trädde i kraft 1 maj 2011. Begäran om bistånd. I paragrafen finns en skyldighet för en kommun att bistå en bosättningskommun med utredning och verkställighet av insatser när en enskild avser att under en kortare tid vistas i kommunen. En tillfällig vistelse kan vara såväl en tillfällig genomresa som några månaders boende i en sommarbostad, upp till sex månader. Paragrafen motsvarar den nya 2 kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453), som trädde i kraft samtidigt. 16 b § Bosättningskommunen ska ersätta vistelsekommunen för kostnader för att verkställa beslut som bosättningskommunen fattat, när bosättningskommunen har begärt vistelsekommunens bistånd med verkställighet enligt 16 a § punkt 2. Sådan ersättning ska betalas enligt bosättningskommunens ersättningsnivå för motsvarande insatser.

Personkrets

Prövning om huruvida personen omfattas av personkretsen enligt 1 § LSS ska och kan endast företas i samband med en ansökan om insats enligt lagen.

Tillhörighet till personkrets som anges i punkterna 1 och 2 enligt 1 § LSS avgörs genom fastställd diagnos.

Personkrets 1 omfattar personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd omfattas av lagens personkrets.

Med utvecklingsstörning avses diagnosen Mental retardation och med autism avses diagnosen Autistiskt syndrom. Diagnoser som faller under begreppet "autismliknande tillstånd" är idag Retts syndrom, Desintegrativ störning hos barn och Aspergers syndrom.

Personkrets 2 omfattar personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

Diagnos alzheimer omfattas av personkrets 2 per diagnos.

Som underlag för utredning av personkretstillhörighet punkterna 1 och 2 ska alltid finnas utlåtande från medicinsk expertis (läkare/psykolog) med fastställd diagnos.

Tillhörighet till personkrets som anges i punkt 3 enligt 1 § LSS avgörs efter särskild prövning. Som underlag för bedömning inhämtas de utlåtanden av expertis som behövs för att ta ställning till om

- personen har ett funktionshinder
- funktionshindret är varaktigt
- funktionshindret är stort
- funktionshindret förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen
- funktionshindret medför ett omfattande behov av stöd och service

Behov av insats

Behov av insatsen prövas med tillämpning av 7 § LSS samt de speciella kriterierna för respektive insats.

”Personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § första stycket 1-9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Personer som anges i 1 § 1 och 2 har, under samma förutsättningar, även rätt till insatser enligt 9 § första stycket 10 p. Den enskilde skall genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Insatserna skall vara varaktiga och samordnade. De skall anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.”

Vid bedömning av om personen har rätt att få sina behov tillgodosedda genom insatser för att vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor måste jämförelse göras med den livsföring som kan anses normal för personer i samma ålder.

Behov som insatsen avser att tillgodose och som faktiskt inte är tillgodosedda berättigar till insats.

Beslut

Beslut om insats enligt LSS avser endast rätten till insats och en begäran om insats ska därför bifallas om utredning och bedömning visar att personen

- omfattas av aktuell personkrets
- har behov av insatsen för att vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor
- inte har behovet faktiskt tillgodosett på annat sätt

Frågor som rör verkställighet, t.ex. resursbrist är inte en giltig avslagsgrund vid prövningen av om rätt till insats föreligger och avslag på denna grund bör därför undvikas.

Tidsbegränsning

Alla beslut tidsbegränsas och följs upp årligen av handläggare.

Beslut om insats kan omprövas och ändras vid väsentligen ändrade förhållanden som hänför sig till den enskildes behov av insatsen.

Allmänna kriterier skall alltid vara infriade.

Insatsen rådgivning och annat personligt stöd 9 § 1 LSS handläggs och verkställs av Region Halland. Brukaren ansöker om insatsen vid Region Halland fom 2011-01-01.

Barnets bästa

6 a § LSS trädde i kraft 1 januari 2011. Den motsvarar kravet i artikel 3 barnkonventionen. Enligt bestämmelsen ska barnets bästa särskilt beaktas när åtgärder rör barn.

Barnets bästa är inget kriterium vid bedömningen av rätten till insatser med stöd av LSS. Den enskildes rätt till insatser är uttömmande reglerad i LSS och skall inte begränsas eller utvidgas med denna bestämmelse. Bestämmelsen om barnets bästa

kommer få störst betydelse vid andra åtgärder än beviljade insatser enligt 9 §, t.ex. vid utförande av insatserna, vid kommunens uppgifter enligt 15 §, vid planering samt vid tillståndsgivning och tillsyn.

Den enskildes rätt till muntlig handläggning och företräde inför nämnden

8 a § trädde i kraft 1 januari 2011. den ger en enskild rätt att i ärende om insatser enligt 9 § muntligen vid besök lämna uppgifter inför nämnden. Den nämnd som avses är den som ska fatta beslut i ärendet.

Bestämmelsen omfattar bara ärenden om insatser enligt 9 §, inte andra ärenden såsom tillstånds – eller tillsynsärenden.

Riktlinjer personlig assistans

Definition

Enligt 9 a § LSS avses med personlig assistans personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd för sådan assistans för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Enligt 9 b § LSS kan personlig assistans avse tid efter att den insatsberättigade har fyllt 65 år endast om

1. insatsen har beviljats innan han eller hon har fyllt 65 år, eller
2. ansökan om sådan insats inkommer till kommunen senast dagen före 65-årsdagen och därefter blir beviljad.

Insatser enligt 9 § 2 p LSS får dock inte utökas efter det att den insatsberättigade har fyllt 65 år.

Syfte

Från den 1 januari 2011 har den tidigare gällande lagen (1993:389) om assistansersättning, LASS, förts lagen in i socialförsäkringsbalken. Biträde av personlig assistans eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (210:110), är en insats enligt 9 § 2 punkten LSS som skall tillgodose

- personens behov av personligt utformad hjälp, på grund av stora och varaktiga funktionshinder för att klara hygien, måltider, för att klä på eller av sig eller för att kommunicera

- personens behov därutöver av kvalificerad hjälp i andra situationer som ingår i det dagliga livet.

Rätten till personlig assistans är avsedd att omfatta personer med svåra funktionshinder och som behöver hjälp av annan person i situationer av mycket privat karaktär. Avsikten bör emellertid vara att assistansen därutöver också skall ges i andra situationer där personen behöver kvalificerad hjälp och som ingår i det dagliga livet, t.ex. om personen behöver hjälp för att komma ut i samhället, för att studera, för att delta i daglig verksamhet eller för att få eller behålla ett arbete.

Med avseende på barn riktar sig insatsen personlig assistans till barn med mycket omfattande behov av omvårdnad där föräldrarnas insatser i kombination med t.ex. avlösarservice, korttidsboende, barnomsorg och skola inte räcker till.

Personlig assistans bör alltid övervägas som alternativ för barn och ungdomar till att bo utanför föräldrahemmet och för vuxna till att bo på en institution.

Något krav på att stödbehovet skall ha en viss tidsmässig omfattning föreligger inte, men ju större stödbehov i tid som föreligger desto mer talar omständigheterna för att rätt till personlig assistans föreligger.

Personer med enbart psykiska funktionshinder bör vara berättigade till personlig assistans i de fall där karaktären och omfattningen av det psykiska funktionshindret medför behov av hjälp med de grundläggande behoven t.ex. en person som på grund av sitt psykiska funktionshinder är helt ur stånd att själv klara sin hygien eller få i sig mat.

Personlig assistans bör normalt inte beviljas för personer boende i en gruppboende. Sådant behov kan dock föreligga vid aktiviteter utanför bostaden.

Specifika kriterier för rätt till personlig assistans

Behov av personlig assistans föreligger om behov av praktisk hjälp från annan person behövs för tillgodoseende av

- personens grundläggande behov

Om behov av personlig assistans föreligger för att tillgodose grundläggande behov skall insatsen beviljas även för

- andra personliga behov om dessa behov inte tillgodoses på annat sätt

Behov av personlig assistans föreligger inte om behovet

- avser motivations- och aktiveringsinsatser för personer som helt eller i stor utsträckning själv klarar av att på egen hand sköta sina personliga behov, men inte klarar av att ta initiativ och att strukturera sin tid
- avser insatser som kan tillgodoses av personal i en gruppboende
- avser sjukvårdsinsatser enligt hälso- och sjukvårdslagen
- avser den omvårdnad sjukvårdshuvudmannen är skyldig att ge vid sjukhusvistelser, förutom vid kortare sjukhusvistelser och då funktionshindrets karaktär gör det särskilt angeläget att den personliga assistenten finns till hands
- avser insatser som skall ges av personal som behövs i barnomsorg, skola, särskola eller daglig verksamhet, förutom då personens funktionshinder skapar särskilda

svårigheter att kommunicera med andra än sin/sina personliga assistenter eller när det med hänsyn till personens hälsotillstånd är viktigt att den personliga assistenten finns till hands eller när funktionshindret gör det särskilt angeläget att personen har ett starkt begränsat antal personer knutna till sig

- avser insatser av servicekaraktär, förutom då de utförs tillsammans med den enskilde som ett led i det personliga stödet
- avser tid under dygnsvila, med undantag av när den hjälp som behövs är av mycket privat karaktär och därför bör ges av en person som den enskilde valt och har förtroende för eller när personen är beroende av hjälp från annan som har ingående kunskaper om personen och dennes funktionshinder på grund av medicinska skäl
- avser omvårdnad av barn under tillfällig sjukdom, då detta är ett rent föräldraansvar.

Behov av personlig assistans skall anses tillgodosett om behovet

- är täckt genom beviljade assistanstimmar enligt lagen (1993:389) om assistansersättning.

Bedömning, beslut och uppföljning

Ansökan om personlig assistans prövas av kommunen. Överstiger grundläggande behov 20 timmar per vecka har den enskilde rätt till assistansersättning och kommunen fattar ett tillfälligt beslut i avvaktan på Försäkringskassans beslut och överanmäler ärendet.

Av anmälan ska framgå grunderna för

- ***att den enskilde omfattas av personkrets***
- ***att rätt till personlig assistans föreligger***
- ***att grundläggande behov överstiger 20 timmar per vecka***

Om utredningen visar att den enskilde har behov av personlig assistans avseende grundläggande behov understigande 20 timmar per vecka har den enskilde inte rätt till assistansersättning och ärendet kommer att handläggas i sin helhet av kommunen.

Vid prövning avseende barn skall särskilt beaktas om behovet av personlig assistans skall anses tillgodosett

- genom vad som normalt får anses falla inom ramen för det föräldraansvar som enligt föräldrabalken åvilar alla vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder, utveckling och omständigheter i övrigt (6 kap. 2 § FB)
- genom andra insatser t.ex. avlösarservice, korttidsboende, barnomsorg, skola m.m.

För person som uppbär assistansersättning prövar endast kommunen behov av tillfällig utökning i samband med semesterresor o dyl.

Beslut om personlig assistans

- beviljas som personlig assistans för visst antal timmar per vecka

Beslut om personlig assistans vid tillfälligt utökat behov

- beviljas som biträde av personlig assistent (kommunen arbetsgivare) eller ekonomiskt stöd för personlig assistans (övriga fall) för visst antal timmar under bestämd period.

Rätt till dubbelassistans

Dubbel assistans är personlig assistans som utförs av två eller flera assistenter samtidigt. Behovet kan uppstå tillfälligt, vara mer regelbundet återkommande eller vara ett stadigvarande behov.

Ett nytt fjärde stycke trädde i kraft 1 januari 2011. rätt till dubbel assistans föreligger först när möjligheterna att tillgodose behovet med hjälp av bidrag enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. eller genom hjälpmedel har utretts. Med hjälpmedel avses sådana som regleras i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Riktlinjer för ledsagarservice

Syfte

Ledsagarservice är en insats enligt 9 § 3 punkten LSS som skall tillgodose

- behovet av att bryta isolering för personer med omfattande funktionshinder genom personligt stöd för att kunna besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter och kulturliv eller för att kunna gå ut och promenera.

Av rättspraxis får anses framgå att syftet med insatsen ledsagarservice enligt 9 § LSS främst är

- att tillgodose personens behov av att komma ut i den närliggande miljön för att kunna delta i aktiviteter av vardaglig karaktär.

Specifika kriterier för rätt till ledsagarservice

Behov av ledsagarservice föreligger om personen

- löper risk att bli isolerad
- behöver personligt stöd för att komma ut bland andra människor.

Behovet skall anses tillgodosett om personen

- har biträde av personlig assistent

- har behovet faktiskt tillgodosett på annat sätt t.ex. genom beviljad bostad med särskild service, föräldraansvar, insats av anhörig, barnomsorg, fritidsverksamhet, daglig verksamhet o.s.v.

Bedömning, beslut och uppföljning

Vid bedömning av om personen har behov av ledsagarservice i sin livsföring skall särskilt beaktas om personen i sin nuvarande situation löper en risk att bli isolerad

- genom ensamt boende
- genom avsaknad av arbetsgemenskap
- genom brister avseende sociala kontakter
- genom att inte spontant kunna ta del i samhällslivet.

Vid prövning avseende personer som bor i bostad med särskild service skall behovet av ledsagarservice normalt anses tillgodosett

- genom att personen har daglig verksamhet utanför bostaden
- genom att personen har faktisk tillgång till att komma ut i samhället
- genom att personen har faktisk tillgång till fritidsaktivitet minst en gång i veckan.

Vid prövning avseende barn upp till 12 år skall särskilt beaktas om behovet av ledsagarservice för att bryta isolering skall anses tillgodosett

- genom vad som normalt får anses falla inom ramen för det föräldraansvar som enligt föräldrabalken åvilar alla vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder, utveckling och omständigheter i övrigt (6 kap. 2 § FB)
- genom insatser som beviljat vårdbidrag möjliggör.

Vid prövning avseende ungdomar 12 – 18 år skall särskilt beaktas om behovet av ledsagarservice för att bryta isolering skall anses tillgodosett

- genom att ungdomen regelbundet kan delta i fritidsverksamhet oberoende av föräldrars medverkan
- genom insatser som beviljat vårdbidrag eller beviljad handikappersättning möjliggör

Vid prövning avseende vuxna skall särskilt beaktas om behovet av ledsagarservice för att bryta isolering skall anses tillgodosett

- genom insatser som beviljad handikappersättning möjliggör.

Beslut om ledsagarservice

- beviljas som regelbunden service för ungdom i åldern 12-17 med maximalt 12 timmar per månad
- beviljas som regelbunden service för person i åldern 18-65 med maximalt 24 timmar per månad
- beviljas som regelbunden service för person i åldern 65- med maximalt 4 timmar per månad

- kan beviljas därutöver vid särskilda skäl och tidsbegränsas då till detta speciella tillfälle
- beviljas endast vid särskilda skäl och tidsbegränsas då till detta speciella tillfälle för personer som bor i bostad med särskild service.

Ledsagarservice för resor

Vid prövning avseende ledsagarservice för resor skall särskilt beaktas om personen behöver företa resan för att vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor.

Behov av resa för att bryta isolering skall inte anses föreligga om personen i övrigt har behovet av kontakt med andra tillgodosett, t.ex.

- genom delaktighet i en arbetsgemenskap
- genom möjlighet till fritidsaktiviteter i det vardagliga
- genom kontakten med anhöriga och vänner
- genom redan beviljade insatser
- genom tidigare företagen snarlik resa, inte alltför avlägset i tiden.
-

Ledsagarservice för resa innefattande övernattning beviljas normalt inte i något fall mera frekvent än vart tredje år.

Ledsagarservice utomlands beviljas normalt inte alls. Då kommunen inte har någon skyldighet att utföra ledsagarservice utomlands.

Ersättning för ledsagares omkostnader

Rättspraxis i Högsta förvaltningsdomstolen anger att ledsagares omkostnader för personer boende i ordinärt boende ska inte ersättas med stöd av LSS. Insats som går utöver vad som följer av LSS kan ges med stöd av socialtjänstlagen. Det kan finnas rätt till vårdbidrag eller handikappersättning för merkostnader.

Riktlinjer för kontaktperson

Syfte

Biträde av kontaktperson är en insats enligt 9 § 4 punkten LSS som skall tillgodose

- behovet av en medmänniska när kontakt med anhöriga saknas eller behöver kompletteras
- behovet av hjälp att bryta isolering.

Insatsen bör också kunna ges av en hel familj, s.k. kontaktfamilj (här avses ej stödfamilj som korttidsvistelse enligt 9 § 6 p. LSS).

Anhörig kan inte erhålla förordnande som kontaktperson.

Specifika kriterier för rätt till biträde av kontaktperson/kontaktfamilj

Behov av kontaktperson föreligger om personen

- har ett bristfälligt socialt nätverk
- inte själv kan tillgodose behovet av samvaro med andra
- inte själv kan tillgodose behovet av en meningsfull fritid.

Behovet skall anses tillgodosett om personen

- har behovet av sociala kontakter faktiskt tillgodosett på annat sätt t.ex. genom arbetsgemenskap, stöd från anhöriga, fritidsverksamhet, kamratkontakter i skola etc.

Bedömning, beslut och uppföljning

Vid bedömning om huruvida personen har behov av kontaktperson i sin livsföring skall särskilt beaktas om personen i sin nuvarande situation behöver ett komplement till kontakten med anhöriga

- genom att personen saknar eller har mycket liten kontakt med anhöriga
- genom ensamt boende
- genom avsaknad av arbetsgemenskap
- genom avsaknad av någon att umgås med på fritiden.

Vid prövning avseende barn och ungdom upp till 18 år skall särskilt beaktas om behov av kontaktperson för att komplettera kontakt med anhöriga föreligger med hänsyn till

- vad som normalt får anses falla inom ramen för det föräldraansvar som enligt föräldrabalken åvilar alla vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder, utveckling och omständigheter i övrigt (6 kap. 2 § FB)

eller för övrigt skall anses tillgodosett

- genom kamratkontakter i skola
- genom kamratkontakter i fritidsverksamhet.

Insatsen skall särskiljas från korttidsvistelse i en stödfamilj.

Vid prövning avseende person som bor i bostad med särskild service skall särskilt beaktas om behovet av kontaktperson skall anses tillgodosett

- genom att personen har daglig verksamhet utanför bostaden
- genom att personen har faktisk tillgång att i övrigt komma ut i samhället
- genom att personen har faktisk tillgång till fritidsaktivitet minst en gång i veckan.

Beslut om kontaktperson/kontaktfamilj

- **beviljas normalt för personlig kontakt minst varannan vecka och däremellan telefonkontakt eller annan kontakt varannan vecka.**

Riktlinjer för avlösarservice

Syfte

Avlösarservice i hemmet är en insats enligt 9 § 5 punkten LSS som skall tillgodose

- anhörigas behov av att vila och få avkoppling
- anhörigas behov av att kunna genomföra aktiviteter som personen inte deltar i
- föräldrars behov av att ägna sig åt det funktionshindrade barnets syskon
- anhörigas behov av att kunna resa bort.

Avsikten är inte

- att insatsen skall tillgodose behov av barnomsorg
- att anhörig blir avlöst för att kunna förvärvsarbeta.

Avlösarservice skall ges av en person som normalt inte står för omvårdnad och tillsyn av personen.

I insatsen avlösarservice ingår **omvårdnad** vilket innefattar all individuellt anpassad hjälp i den dagliga livsföringen som ska tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov. Här avses i den mån behov uppkommer t.ex. hjälp med att

- äta, dricka och förflytta sig
- sköta personlig hygien och klä sig
- sköta hemmet, tillreda måltider, göra ärenden och inköp
- kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta isolering
- göra tillvaron begriplig, förutsägbar och trygg
- planera framåt
- göra tillgänglig den hälso- och sjukvård, inklusive rehabilitering, rehabilitering och hjälpmedel och den tandvård som den enskilde behöver samt
- se till att misstankar om övergrepp och andra brott mot den enskilde polisanmäls.

Specifika kriterier för rätt till avlösarservice i hemmet

Behov av avlösarservice i hemmet föreligger om personen normalt får sitt behov av omvårdnad och tillsyn tillgodosett av föräldrar/anhöriga i sitt eget hem och dessa behöver avlösning i omvårdnads- och tillsynsarbetet

- för att få avkoppling
- för att kunna utträta sysslor utanför hemmet
- för att kunna resa bort
- för att kunna delta i olika aktiviteter som brukaren inte deltar i
- för att kunna ägna tid åt syskon till ett barn med funktionshinder.

Behovet skall anses tillgodosett om personen

- har sitt behov av omvårdnad och tillsyn faktiskt tillgodosett på annat sätt, t.ex. genom frivilliga insatser från annan närstående, barnomsorg, daglig verksamhet, fritidsverksamhet o.s.v.

Bedömning, beslut och uppföljning

Vid prövning avseende mindre barn skall särskilt beaktas om behov av avlösarservice i hemmet föreligger med hänsyn till

- vad som normalt får anses falla inom ramen för det föräldraansvar som enligt föräldrabalken åvilar alla vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder, utveckling och omständigheter i övrigt (6 kap. 2 § FB).

Jämförelse får alltså göras med vad som är normalt för barn i samma ålder.

Vid prövning av ansökan om avlösarservice i hemmet skall särskilt beaktas om behovet kan anses vara tillgodosett genom andra insatser t.ex.

- genom beviljad assistansersättning
- genom beviljad korttidsvistelse
- genom insatser som beviljat vårdbidrag möjliggör
- genom insatser som beviljad handikappersättning möjliggör.

Beslut om avlösarservice i hemmet

- beviljas vid enstaka tillfällen
- beviljas som regelbunden avlösning med ett visst antal timmar per månad
- beviljas vid akuta situationer i den omfattning behov föreligger
- beviljas alla tider på dygnet
- innefattar vid behov omvårdnad och tillsyn av funktionshindrade barns syskon

Riktlinjer för korttidsvistelse

Syfte

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet är en insats enligt 9 § 6 punkten LSS som skall tillgodose

- anhörigas behov av avlösning för att få avkoppling
- personens behov av miljöombyte och rekreation
- behovet av stöd för att bryta ett ensidigt beroendeförhållande mellan barn och föräldrar och därmed gagna den enskildes personliga utveckling

Insatsen är tänkt att kunna ges i form av vistelse på korttidshem, hos en familj eller t.ex. för deltagande på läger och kortare kurser m.m.

Personens önskemål och behov bör så långt möjligt vara avgörande vid val av utformningen, men också vissa lokala förhållanden bör kunna styra utformningen.

I insatsen korttidsvistelse utanför det egna hemmet ingår **omvårdnad** vilket innefattar all individuellt anpassad hjälp i den dagliga livsföringen som ska tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov. Här avses i den mån behov uppkommer t.ex. hjälp med att

- äta, dricka och förflytta sig
- sköta personlig hygien och klä sig
- sköta hemmet, tillreda måltider, göra ärenden och inköp
- kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta isolering
- göra tillvaron begriplig, förutsägbar och trygg
- planera framåt
- göra tillgänglig den hälso- och sjukvård, inklusive habilitering, rehabilitering och hjälpmedel och den tandvård som den enskilde behöver samt
- se till att misstankar om övergrepp och andra brott mot den enskilde polisanmäls.

Specifika kriterier för rätt till korttidsvistelse utanför det egna hemmet

Behov av korttidsvistelse utanför det egna hemmet föreligger

- om personen får sitt behov av omvårdnad och tillsyn tillgodosett av föräldrar/anhöriga i sitt eget hem och anhöriga behöver kortare eller längre period av avlösning i omvårdnads- och tillsynsarbetet för att få utrymme för avkoppling eller
- den enskilde har ett behov av miljöombyte och rekreation eller har ett behov av stödinsatsen för att bryta ett beroendeförhållande mellan barn och föräldrar.

Behovet är tillgodosett om personen

- har sitt behov av miljöombyte och rekreation faktiskt tillgodosett på annat sätt, t. ex. genom insatser i form av personlig assistens, ledsagarservice m m
- bor i bostad med särskild service.

Bedömning, beslut och uppföljning

Korttidsvistelse kan godtas som insats enligt LSS endast om den bereder

- anhöriga verklig avlösning för avkoppling
- den enskilde miljöombyte och rekreation eller stöd för att bryta ett beroendeförhållande mellan barn och föräldrar.

Vid prövning avseende barn skall särskilt beaktas om behov av korttidsvistelse utanför det egna hemmet föreligger med hänsyn till att

- behov av miljöombyte och rekreation utanför familjen får anses ringa för små barn och ökar successivt med stigande ålder

Jämförelse får göras med vad som är normalt för barn i samma ålder.

Vid prövning av ansökan om korttidsvistelse utanför det egna hemmet skall särskilt beaktas om behovet kan anses vara tillgodosett genom andra insatser t.ex.

- i form av beviljad personlig assistans
- i form av ledsagarservice
- i form av erbjuden korttidsplats.

Beslut om korttidsvistelse utanför det egna hemmet

- beviljas i första hand som regelbunden avlösning vid kommunens korttidshem med ett visst antal dygn per år med ett genomsnittligt uttag av antal dygn per månad samt en sammanhängande period av 7 dygn
- kan beviljas i form av lägvistelse, kortkurser, m.m.
- kan beviljas för barn och ungdom i form av vistelse hos stödfamilj
- beviljas vid akuta situationer i den omfattning behov föreligger
- beviljas alla tider på dygnet
- innefattar vid behov kommunala hälso- och sjukvårdsinsatser

Beslut om korttidsvistelse innefattar inte kostnader för resor till/från verksamheten.

Riktlinjer för korttidstillsyn

Syfte

Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år är en insats enligt 9 § 7 punkten LSS som skall tillgodose

- **behovet av tillsyn för skolungdom som är 13 år fyllda, vars föräldrar/vårdnadshavare förvärvsarbetar**
- **behovet av en trygg situation för skolungdom som fyllt 13 år när föräldrar/vårdnadshavare förvärvsarbetar**
- **behovet av meningsfull sysselsättning och kamratkontakter för funktionshindrade skolungdomar som fyllt 13 år.**

I insatsen korttidstillsyn för skolungdom över **13 år** ingår **omvårdnad** vilket innefattar all individuellt anpassad hjälp i den dagliga livsföringen som ska tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov. Här avses i den mån behov uppkommer t.ex. hjälp med att

- äta, dricka och förflytta sig
- sköta personlig hygien och klä sig
- kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta isolering
- göra tillvaron begriplig, förutsägbar och trygg
- planera framåt
- göra tillgänglig den hälso- och sjukvård, inklusive habilitering, rehabilitering och hjälpmedel och den tandvård som den enskilde behöver samt
- se till att misstankar om övergrepp och andra brott mot den enskilde polisanmäls.

Specifika kriterier för rätt till korttidstillsyn

Behov av korttidstillsyn för skolungdom föreligger om personen

- är fyllda 12 år, dock längst sommarlovet det år ungdomen slutat gymnasiet
  - behöver tillsyn på dagarna före/efter skoltid samt under lovdagar
  - behöver meningsfulla aktiviteter på sin fritid
  - behöver träffa jämnåriga att umgås med på fritid
-
- behöver stöd för meningsfulla aktiviteter och möjlighet att träffa jämnåriga kamrater även om tillsynen är faktiskt tillgodosedd genom förälder/vårdnadshavare

Behovet skall anses tillgodosett om personen

- har behovet av tillsyn och meningsfull fritidsaktivitet faktiskt tillgodosett på annat sätt t.ex. genom stöd från anhöriga, genom deltagande i annan fritidsverksamhet etc.

Bedömning, beslut och uppföljning

Beslut om korttidstillsyn för skolungdom

- beviljas i anslutning till skoldagar samt under lovdagar
- innefattar inte kostnader för resor till/från verksamheten
- förses med förbehåll om att rätten till insats föreligger längst till och med den tidpunkt då ungdomen slutar skolan

Det kan finnas rätt till vårbidrag eller handikappersättning för merkostnader.

Riktlinjer för bostad med särskild service för barn och ungdom eller familjehem

Syfte

Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdom är en insats enligt 9 § 8 punkten LSS som skall tillgodose

- behovet av boende för barn och ungdomar med svåra funktionshinder och omfattande behov av omvårdnad, ofta av komplicerad natur, som trots olika stödinsatser helt eller delvis inte kan bo kvar i föräldrahemmet
- behovet av kompletterande boende för barn i alla åldrar upp till dess att deras skolgång inom det allmänna skolväsendet för barn och ungdom upphör
- behovet av att barnet eller den unge, utanför föräldrahemmet, ges möjlighet att etablera en djup och stadigvarande kontakt med några få vuxna personer och i en trygg och konstant omgivning.

Boende i familjehem och bostad med särskild service för barn och ungdom är frivilligt valda former av boende och skall i förhållande till barnets hem vara en kompletterande varaktig uppväxtmiljö. Gränsen mellan olika boendeformer bör vara mjuk och utgångspunkten bör vara att med föräldrahemmet som bas hitta den bästa lösningen för barnet eller den unge.

I insatsen familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom ingår **omvårdnad** vilket innefattar all individuellt anpassad hjälp i den dagliga livsföringen som ska tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov. Här avses i den mån behov uppkommer t.ex. hjälp med att

- äta, dricka och förflytta sig
- sköta personlig hygien och klä sig
- sköta hemmet, tillreda måltider, göra ärenden och inköp
- kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta isolering
- göra tillvaron begriplig, förutsägbar och trygg
- planera framåt
- göra tillgänglig den hälso- och sjukvård, inklusive habilitering, rehabilitering och hjälpmedel och den tandvård som den enskilde behöver samt
- se till att misstankar om övergrepp och andra brott mot den enskilde polisanmäls

I insatsen bostad med särskild service till bostad med särskild service till barn och ungdom ingår även möjlighet till **fritidsverksamhet** och **kulturella aktiviteter** samt vid behov ledsagning i samband med detta.

Specifika kriterier för rätt till boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdom

Behov av annat boende för barn och ungdom föreligger

- om barnet eller den unge behöver vistas i annat boende för att komma i åtnjutande av specialiserad verksamhet för undervisning, medicinsk eller annan vård
- om barnet eller den unge, trots olika andra stödinsatser, regelbundet och till övervägande del behöver vistas i annat boende

Behovet skall anses tillgodosett om

- barnet eller ungdomen, med kompletterande stödinsatser, klarar att till övervägande del bo kvar i föräldrahemmet.

Bedömning, beslut och uppföljning

Vid bedömning av om barn eller ungdom har behov av annan boendeform skall särskilt beaktas

- om behovet kan tillgodoses i föräldrahemmet
- föräldrarnas val av kompletterande boendeform
- att boendeformen skapar goda förutsättningar för barnets eller den unges känslomässiga och sociala utveckling
- att boendeformen kan tillgodose barnets eller den unges behov av omvårdnad

Beslut om annat boende för barn och ungdom

- **beviljas i form av placering i familjehem**
- **förenas med förbehåll om att rätten till insats föreligger längst till den tidpunkt då ungdomen avslutat sina gymnasiestudier och har uppnått vuxen ålder**

- **beviljas i form av bostad med särskild service för barn och ungdom**
- **förenas med förbehåll om att rätten till insats föreligger längst till den tidpunkt då ungdomen avslutat sina gymnasiestudier och har uppnått vuxen ålder**

Riktlinjer för bostad för vuxna m.m.

Syfte

Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna är en insats enligt 9 § 9 punkten LSS som skall tillgodose

- behovet av ett eget och så långt möjligt självständigt boende för personer med omfattande funktionshinder som saknar egen bostad, bor i bostad med särskild service eller tillsammans med anhörig
- behovet av lämpligt och individuellt anpassat boende med avseende på behovet av service och omvårdnad.

Anvisade bostäder anges i tre huvudformer.

Med gruppboende avses ett litet antal bostäder som är grupperade i villor, radhus eller i hus avsedda för flera familjer kring gemensamma utrymmen, där service och vård kan ges alla tider på dygnet. Gruppboende skall vara ett bostadsalternativ för personer som har ett så omfattande behov av tillsyn och omvårdnad att mer eller mindre kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig.

Med serviceboende avses sådana bostäder som har tillgång till gemensam service och fast anställd personal. Lägenheterna är i regel anpassade efter den enskildes behov och ligger oftast samlade i samma hus eller i kringliggande hus.

Med annan särskilt anpassad bostad avses en bostad med fysisk grundanpassning där behövligt stöd och service i anslutning till boendet bör ges inom ramen för övriga insatser enligt 9 § LSS och/eller bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen.

I insatsen bostad med särskild service för vuxna ingår **omvårdnad** vilket innefattar all individuellt anpassad hjälp i den dagliga livsföringen som ska tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov. Här avses i den mån behov uppkommer t.ex. hjälp med att

- äta, dricka och förflytta sig
- sköta personlig hygien och klä sig
- sköta hemmet, tillreda måltider, göra ärenden och inköp

- kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta isolering
- göra tillvaron begriplig, förutsägbar och trygg
- planera framåt
- göra tillgänglig den hälso- och sjukvård, inklusive habilitering, rehabilitering och hjälpmedel och den tandvård som den enskilde behöver samt
- se till att misstankar om övergrepp och andra brott mot den enskilde polisanmäls

I insatsen bostad med särskild service till vuxna ingår även möjlighet till **fritidsverksamhet** och **kulturella aktiviteter** samt vid behov ledsagning i samband med detta.

Service- eller stödinsatser ingår inte i insatsen annan särskilt anpassad bostad. Inte heller ingår omvårdnad eller möjlighet till fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter i sådan anvisad bostad.

Specifika kriterier för rätt till bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna

Behov av bostad med särskild service för vuxna föreligger

- om personen har så omfattande behov av omvårdnad och service att detta inte kan tillgodoses i ett ordinärt boende.

Behov av annan särskilt anpassad bostad för vuxna föreligger

- om personen på grund av funktionshinder har behov av en bostad med fysisk grundanpassning.

Behovet är tillgodosett

- om personen har ett eget boende och behovet av omvårdnad och tillsyn kan tillgodoses med kompletterande stödinsatser i det boendet.

Bedömning, beslut och uppföljning

Vid bedömning av om personen har behov av bostad med särskild service för vuxna skall särskilt beaktas

- att boende tillsammans med anhöriga är att anse som att personen saknar bostad
- om behovet av tillsyn och omvårdnad genom tilläggsinsatser kan tillgodoses i ett ordinärt boende.

Vid bedömning av om personen har behov av annan särskilt anpassad bostad skall särskilt beaktas

- att boende tillsammans med anhöriga är att anse som att personen saknar bostad
- möjlighet till bostadsanpassning.

Beslut om bostad med särskild service för vuxna

- beviljas i form av gruppbofastad
- beviljas i form av servicebofastad

Beslut om annan särskilt anpassad bofastad

- beviljas i form av anvisning av fysiskt grundanpassad lägenhet tillhörig socialnämnden
- innefattar inga insatser.

Riktlinjer för daglig verksamhet

Syfte

Daglig verksamhet är en insats enligt 9 § 10 punkten LSS som skall tillgodose

- behovet av meningsfulla dagliga aktiviteter för personer i yrkesverksam ålder.

Daglig verksamhet skall inte uppfattas som en anställningsform. Det är inte fråga om ett avlönat arbete och syftet är inte heller att producera varor eller tjänster. Inget hindrar emellertid att den till sitt innehåll rymmer såväl aktiviteter för habilitering som mer produktionsinriktade uppgifter.

Verksamheten kan med fördel utformas så att den bidrar till att öka personens förutsättningar att senare få en anställning i arbetslivet.

I insatsen daglig verksamhet ingår **omvårdnad** vilket innefattar all individuellt anpassad hjälp i den dagliga livsföringen som ska tillgodose den enskildes psykiska, fysiska och sociala behov. Här avses i den mån behov uppkommer t.ex. hjälp med att

- äta, dricka och förflytta sig
- sköta personlig hygien och klä sig
- kommunicera, upprätthålla sociala kontakter och bryta isolering
- göra tillvaron begriplig, förutsägbar och trygg
- planera framåt
- göra tillgänglig den hälso- och sjukvård, inklusive habilitering, rehabilitering och hjälpmedel och den tandvård som den enskilde behöver samt
- se till att misstankar om övergrepp och andra brott mot den enskilde polisanmäls.

Specifika kriterier för rätt till daglig verksamhet

Rätt till daglig verksamhet föreligger endast för personer som omfattas av personkrets som anges i 1 § 1 eller 2 punkten.

Behov av daglig verksamhet föreligger inte om personen

- förvärvsarbetar
- **utbildar sig**

- ***har pågående insatser från Kommunen, Arbetsförmedlingen och/eller Försäkringskassan som berör ex.arbetslivsintroduktion och lönebidragsanställning***

Behovet är tillgodosett om personen

- har behovet av sysselsättning i vardagen tillgodosett på annat sätt
- har blivit erbjuden plats på dagcenter.

Bedömning, beslut och uppföljning

Beslut om daglig verksamhet

- beviljas i en omfattning av 5 dagar i veckan för personer i yrkesverksam ålder
- avser sysselsättning dagtid, normalt mellan 08.00-15.30
- innefattar inte kostnader för resor till/från verksamhet
- beviljas inte vid nyansökan för person som fyllt 65 år
- förses med förbehåll om att insatserna upphör då personen fyller 65 år.